

1991-2016

CASE – Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych
CASE – Center for Social and Economic Research

O wzroście gospodarczym w Europie, czyli niepewna perspektywa rozwoju krajów zachodnich

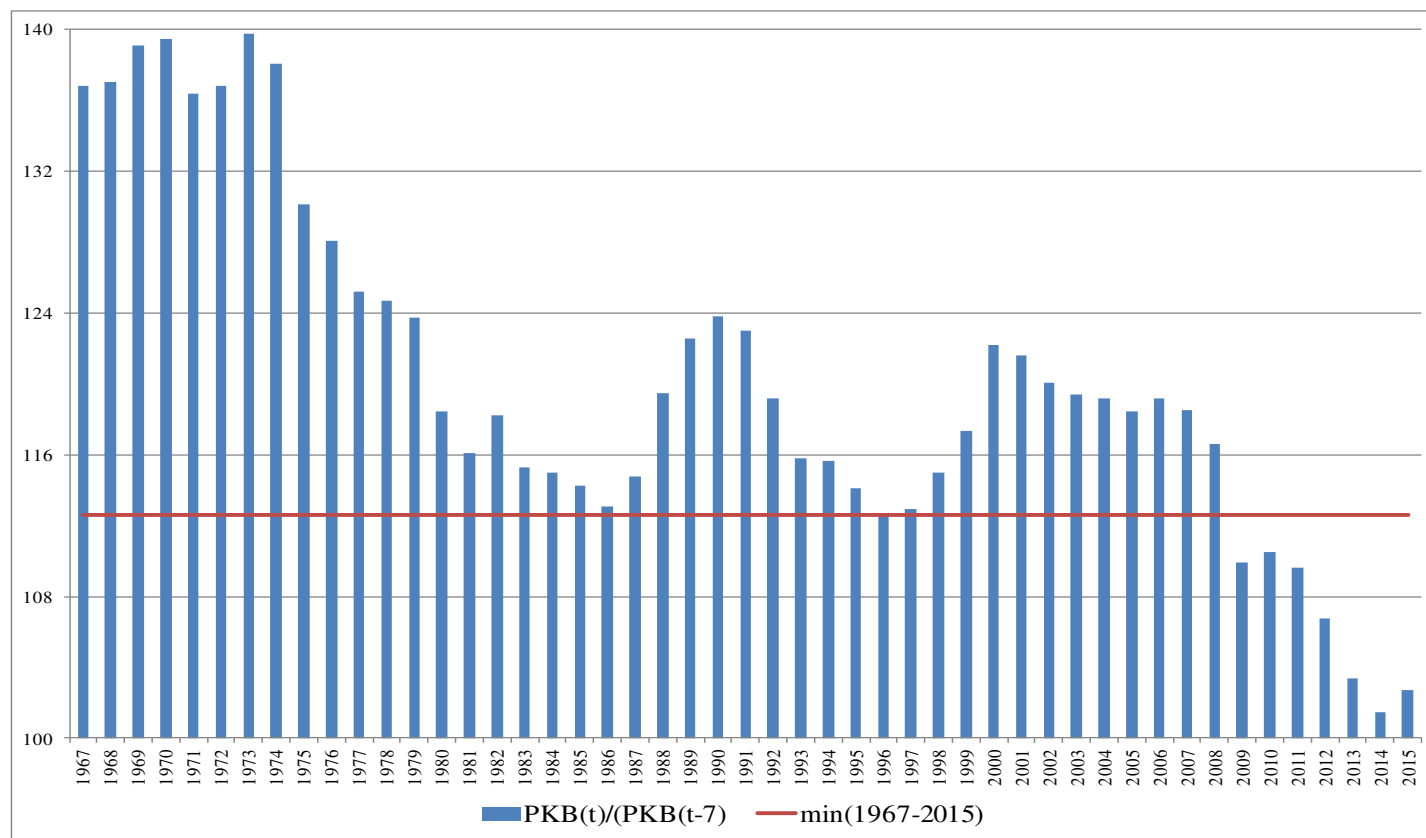
144. Seminarium mBank-CASE

Andrzej Rzońca (SGH, TEP, FOR), Aleksander Łaszek (FOR)

28/04/2016

Wzrost w Unii Europejskiej od wybuchu globalnego kryzysu finansowego jest wolniejszy niż przed kryzysem...

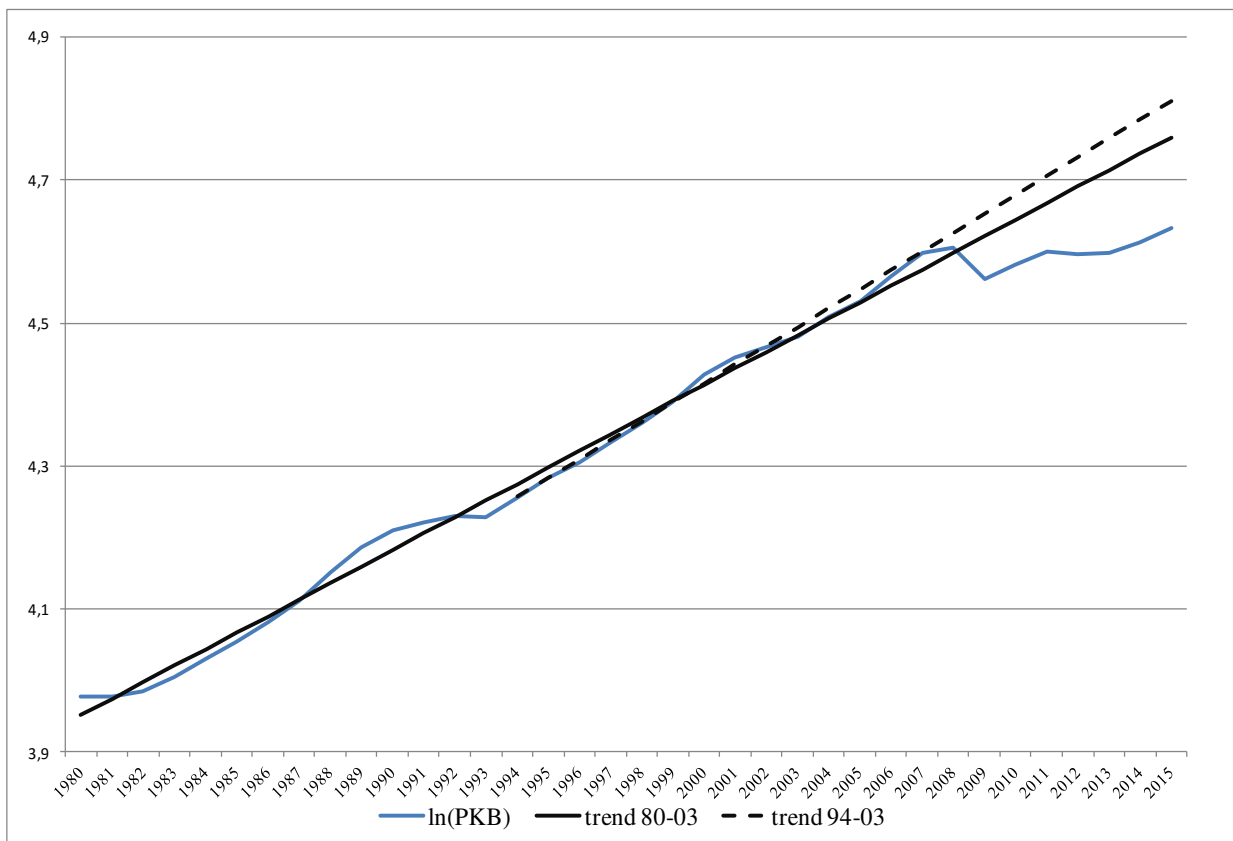
Skumulowany wzrost PKB w UE w nakładających się siedmioletnich okresach w latach 1967-2015

Źródło – AMECO

... niż wynikałoby z trendu,...

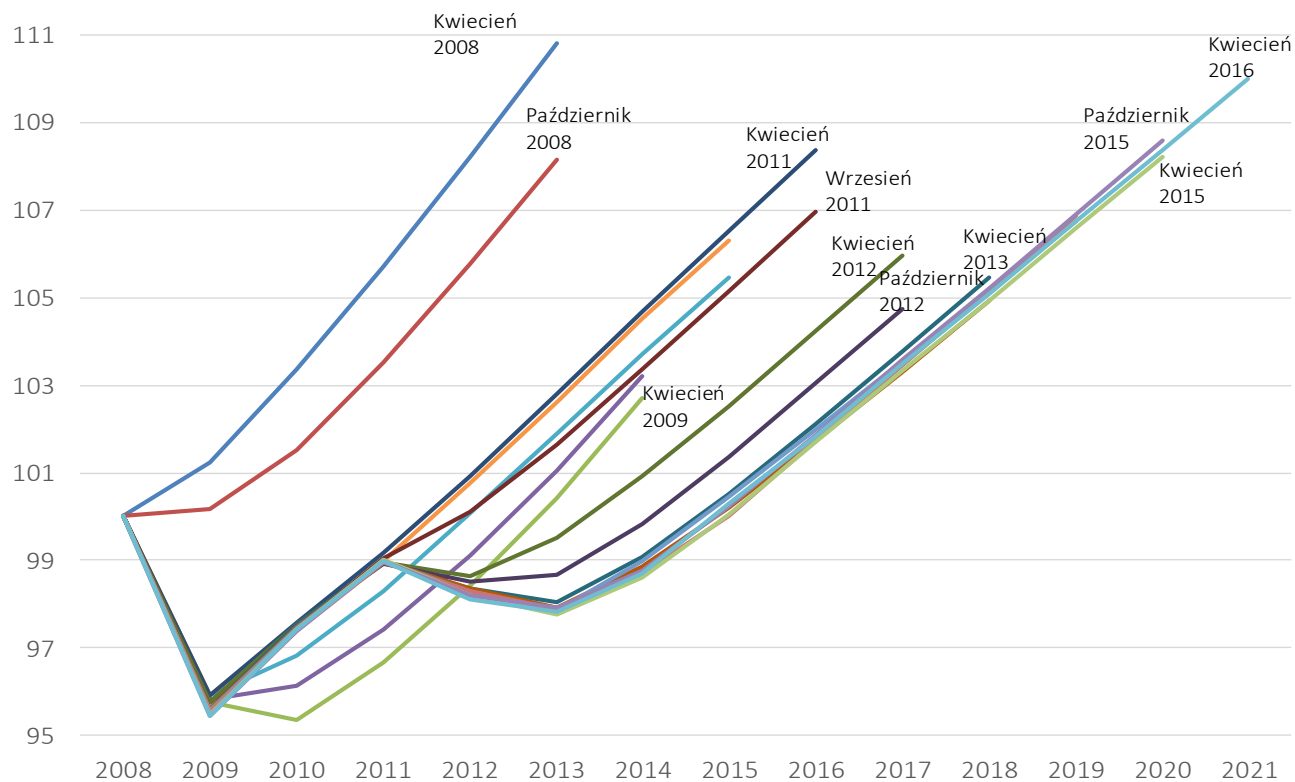
PKB w UE w latach 1980-2015 vs. trend

Źródło – IMF WEO

... niż przewidywano...

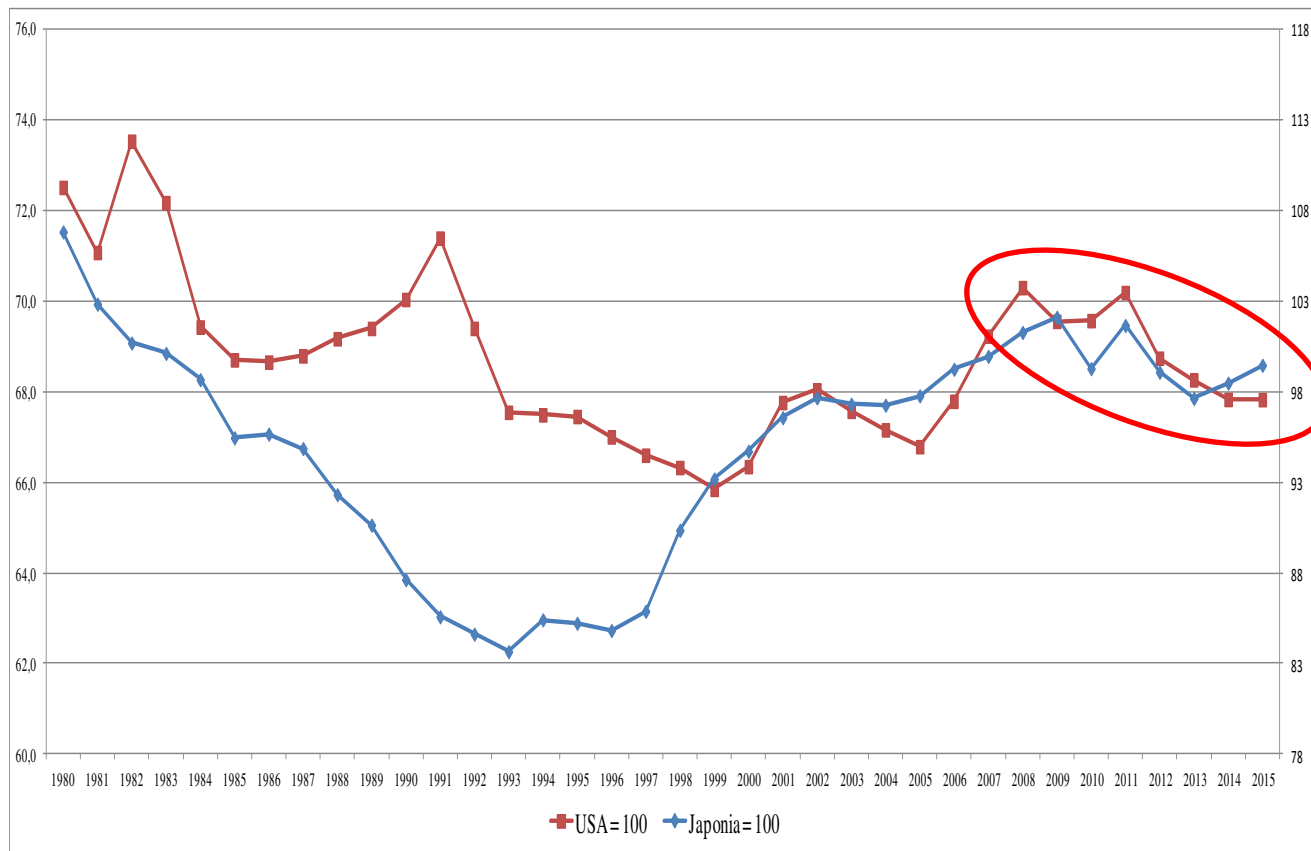
PKB w strefie euro (2008=100) vs. prognozy IMF z lat 2008-2016

Źródło – kolejne edycje IMF WEO

... i niż w Stanach Zjednoczonych (czy nawet Japonii)

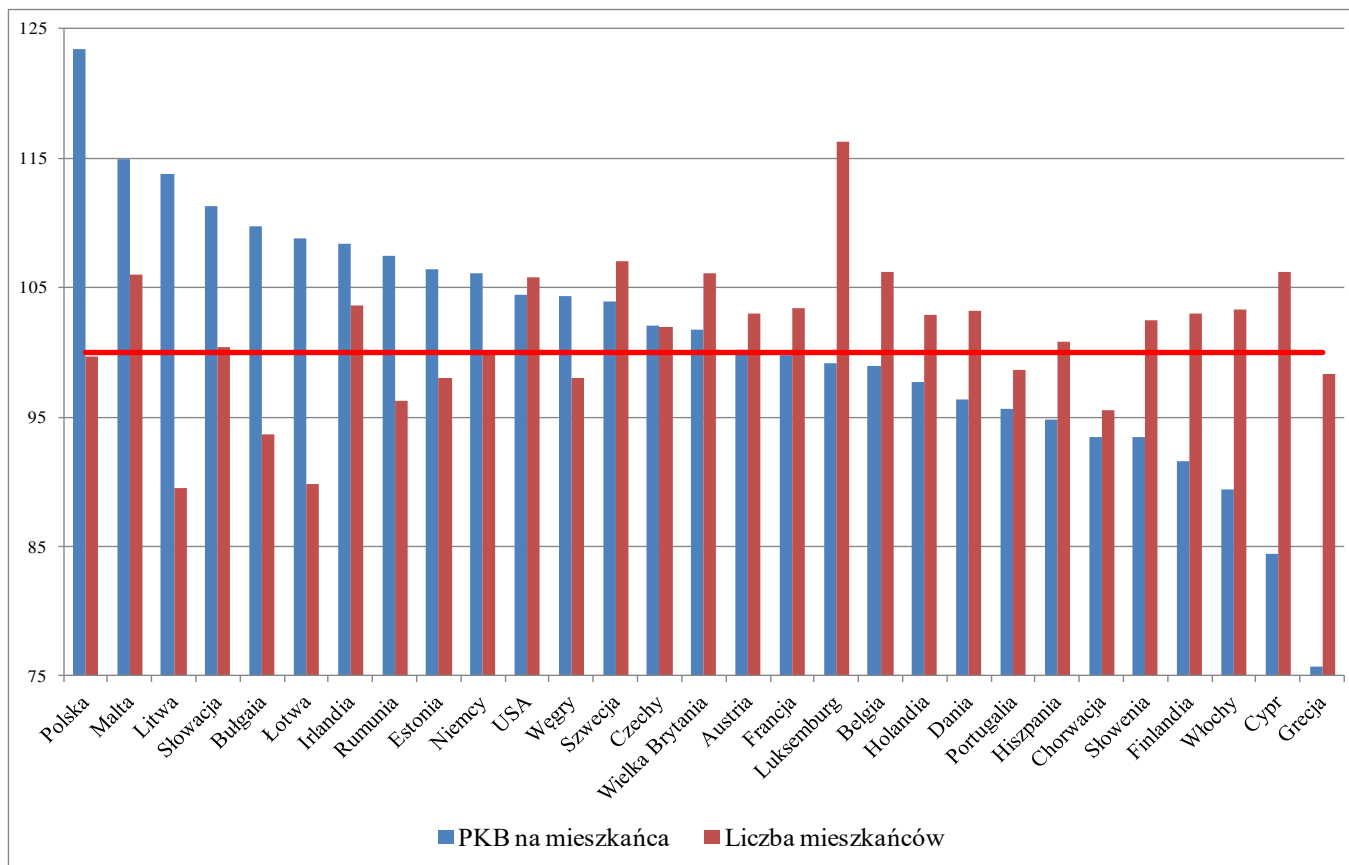
PKB na mieszkańca w UE w latach 1980-2015
w relacji do PKB na mieszkańca w USA i Japonii

Źródło – IMF WEO

Nie we wszystkich krajach UE PKB na mieszkańca w latach 2008-2015 obniżył się w relacji do PKB na mieszkańca w Stanach Zjednoczonych

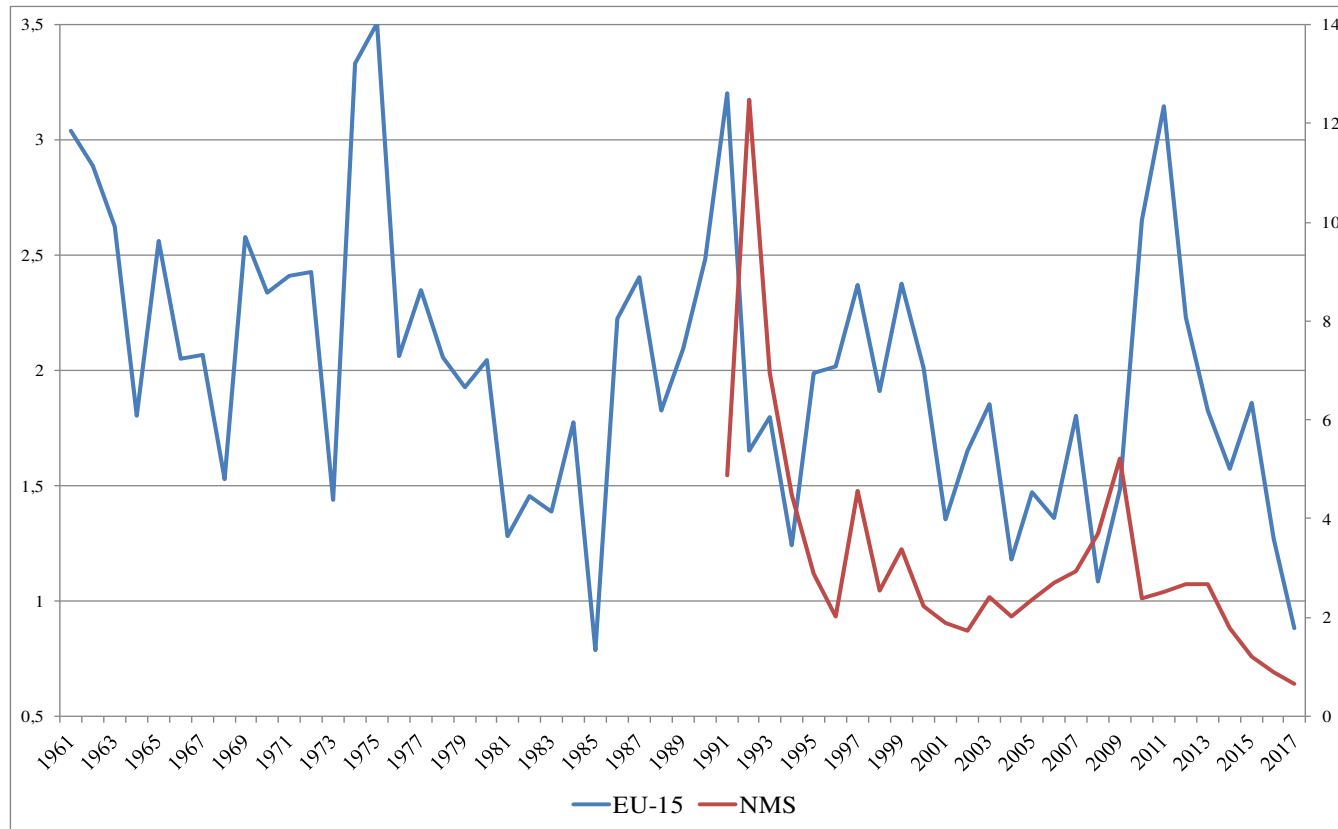
Skumulowana zmiana PKB na mieszkańca oraz liczby mieszkańców w krajach UE i Stanach Zjednoczonych w latach 2008-2015

Źródło – IMF WEO

Niemniej zróżnicowanie tempa wzrostu między krajami UE jest mniejsze niż przeciętnie w przeszłości

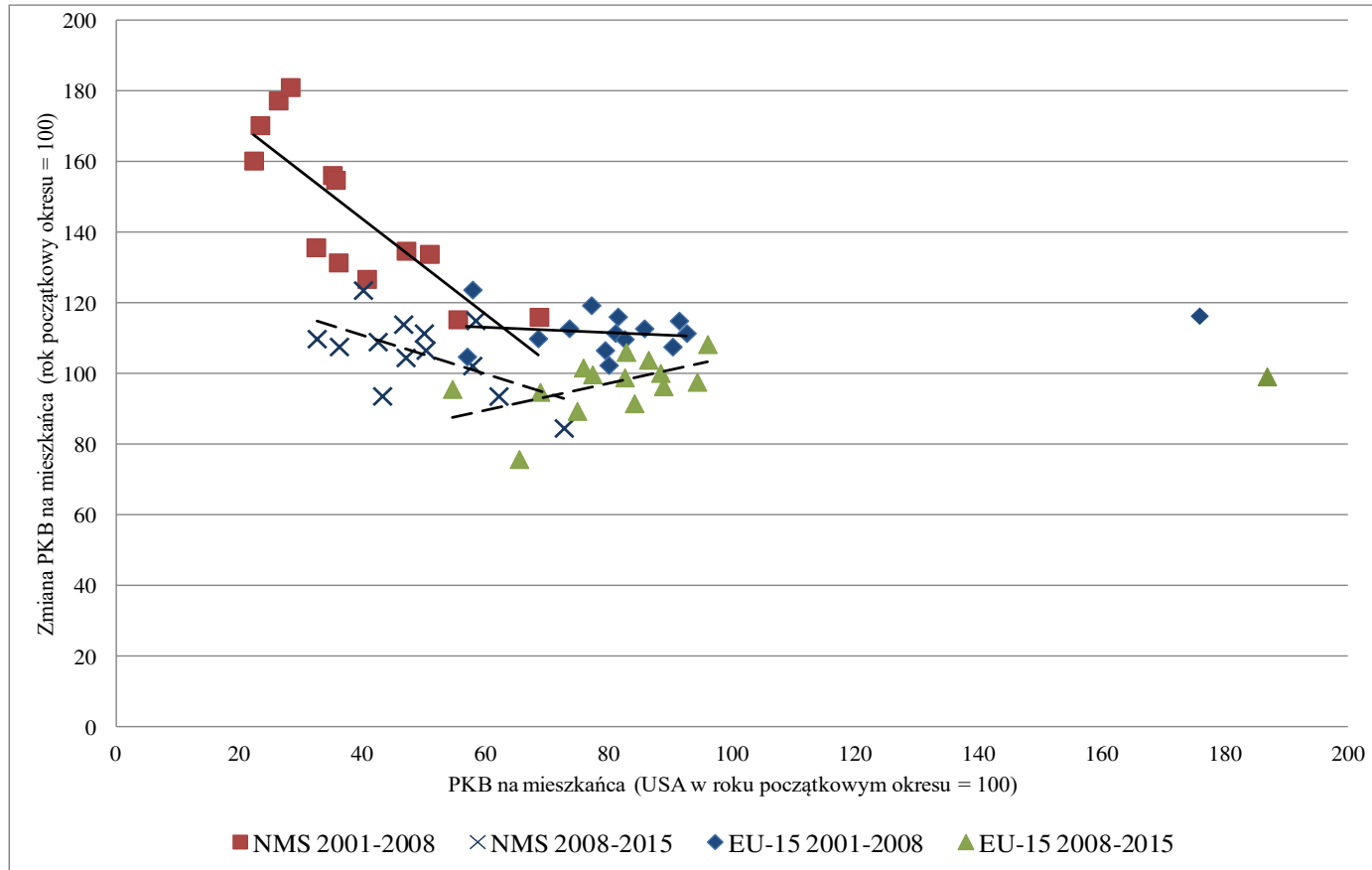
Odchylenie standardowe dynamiki PKB w krajach UE w latach 1961-2017

Źródło – AMECO

Konwergencja spowolniła w nowych krajach członkowskich, a kraje starej Unii, w tym duże gospodarki strefy euro doświadczają dywergencji

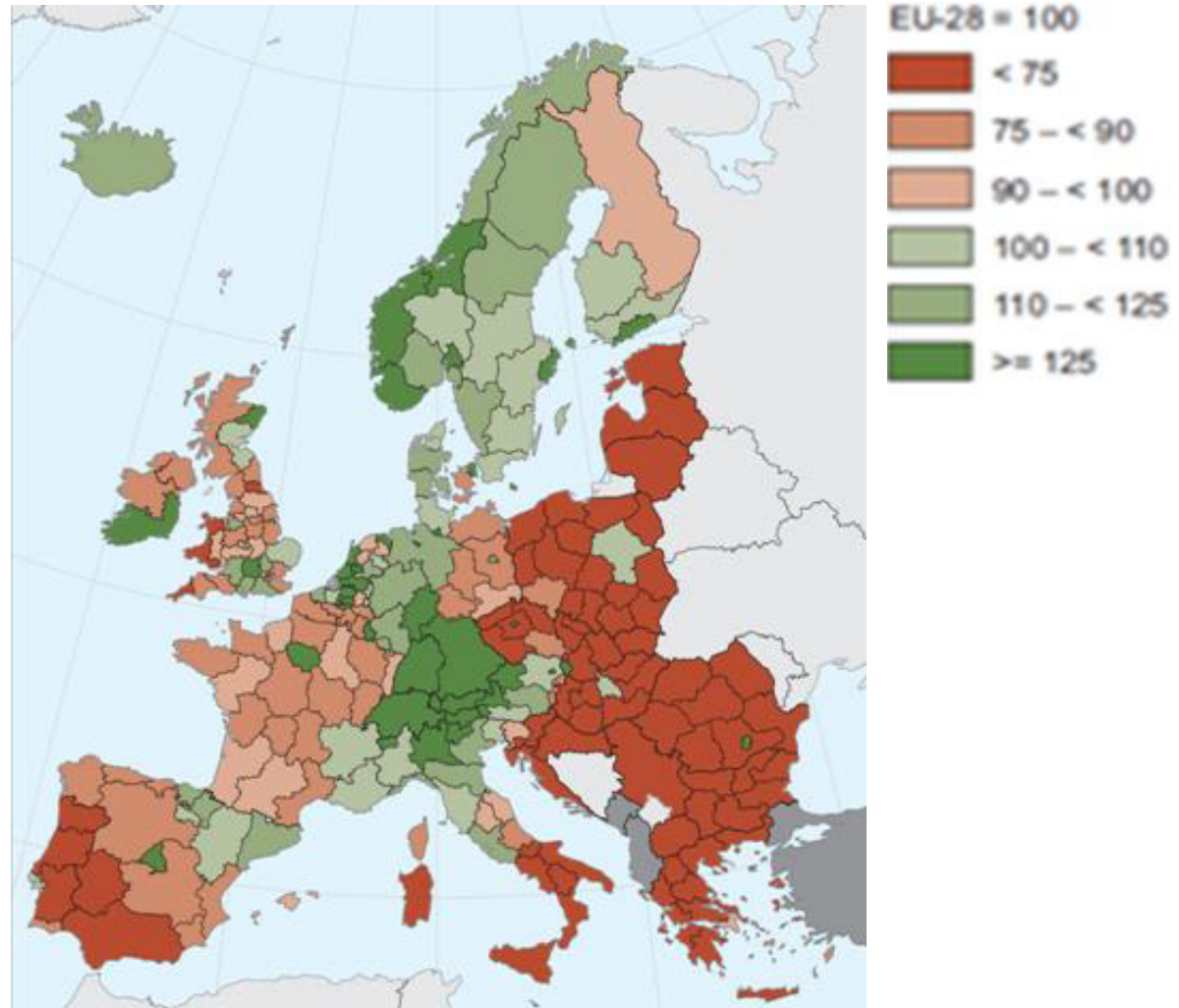
Skumulowany wzrost PKB w UE w nakładających się siedmioletnich okresach w latach 1967-2015

Źródło – AMECO

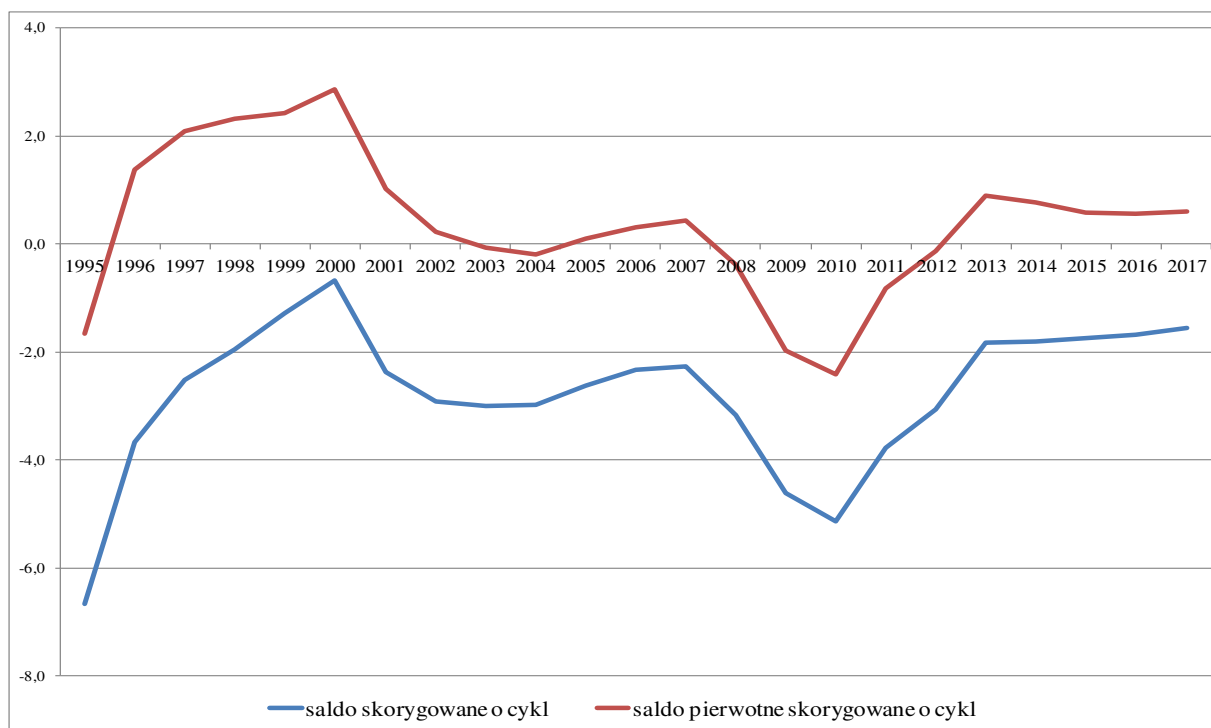
Francja upodabnia się do b. NRD

PKB na mieszkańca z uwzględnieniem różnicy w poziomie cen w regionach UE w 2015 r.

Dostosowanie fiskalne z lat 2011-2013, choć znaczące, nie było duże ani na tle przeszłości, ani w porównaniu do stymulacji fiskalnej z lat 2008-2010, ani w stosunku do zapowiedzi, ani w zestawieniu z nierównowagą fiskalną, czy też szansami na wyraźną poprawę stanu finansów publicznych w wyniku działania automatycznych stabilizatorów

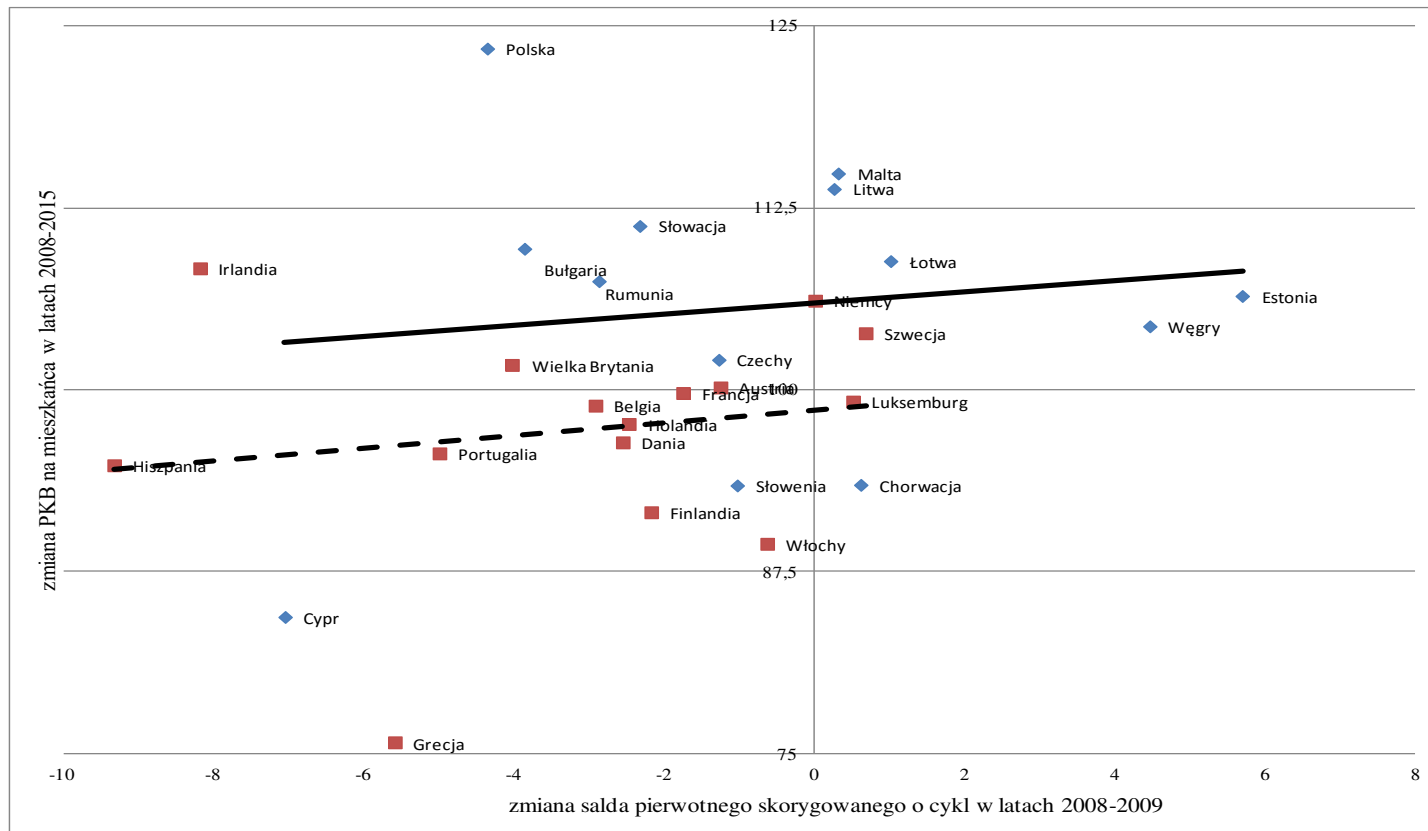
Saldo oraz pierwotne saldo skorygowane o skutki zmiany koniunktury (w % PKB) w krajach UE-15 w latach

Źródło – AMECO

Kraje nie odwlekające dostosowania po wybuchu globalnego kryzysu, osiągnęły przeciętnie wyższe tempo wzrostu PKB na mieszkańca w latach 2008-2015 niż kraje, które zdecydowały się na stymulację fiskalną

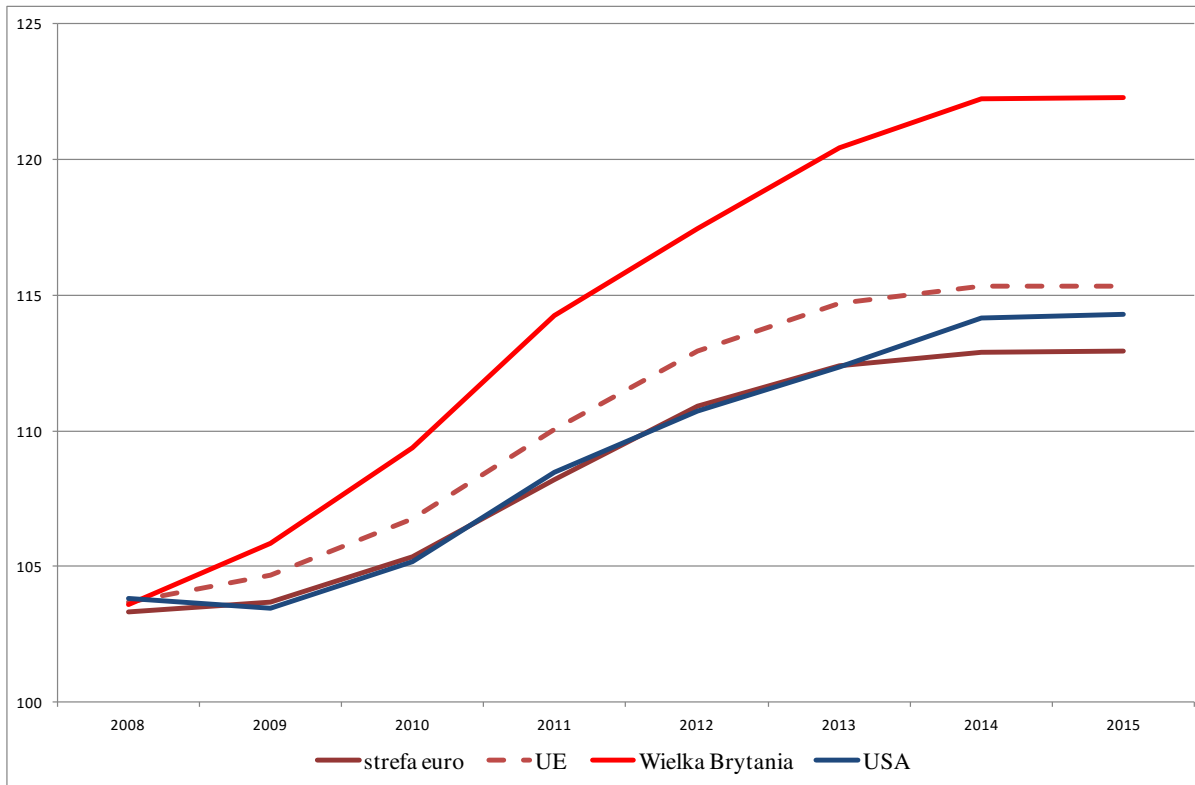
Związek między skumulowanym wzrostem PKB na mieszkańca w latach 2008-2015 a zmianą pierwotnego salda skorygowanego o skutki zmiany koniunktury w latach 2008-2009 w krajach UE

Źródło – AMECO

Inflacja w strefie euro do 2014 roku nie była niższa niż w Stanach Zjednoczonych

Inflacja w UE, strefie euro, Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych w latach 2008-2015
(2007=100)

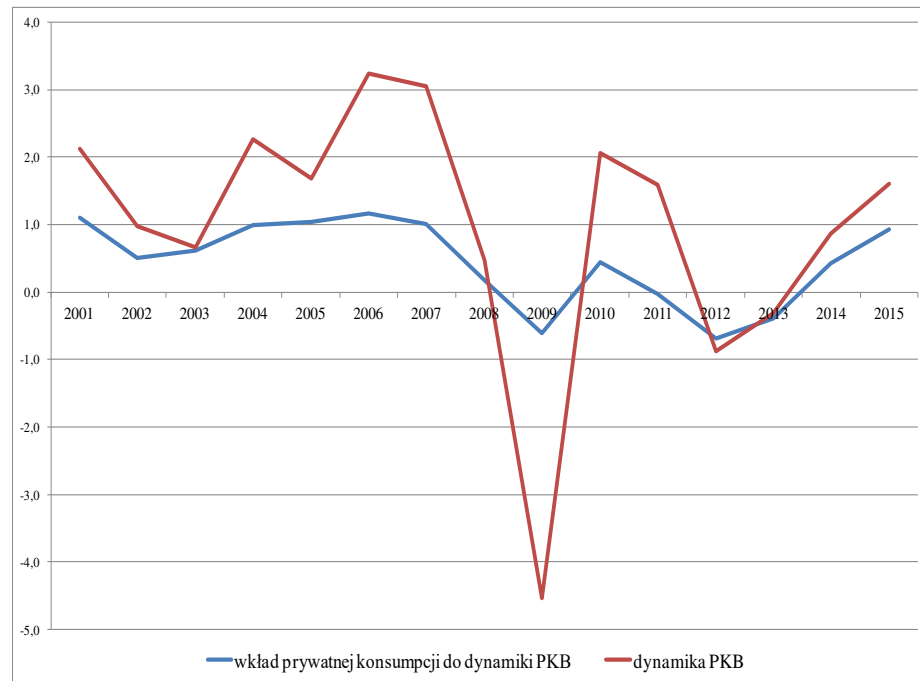
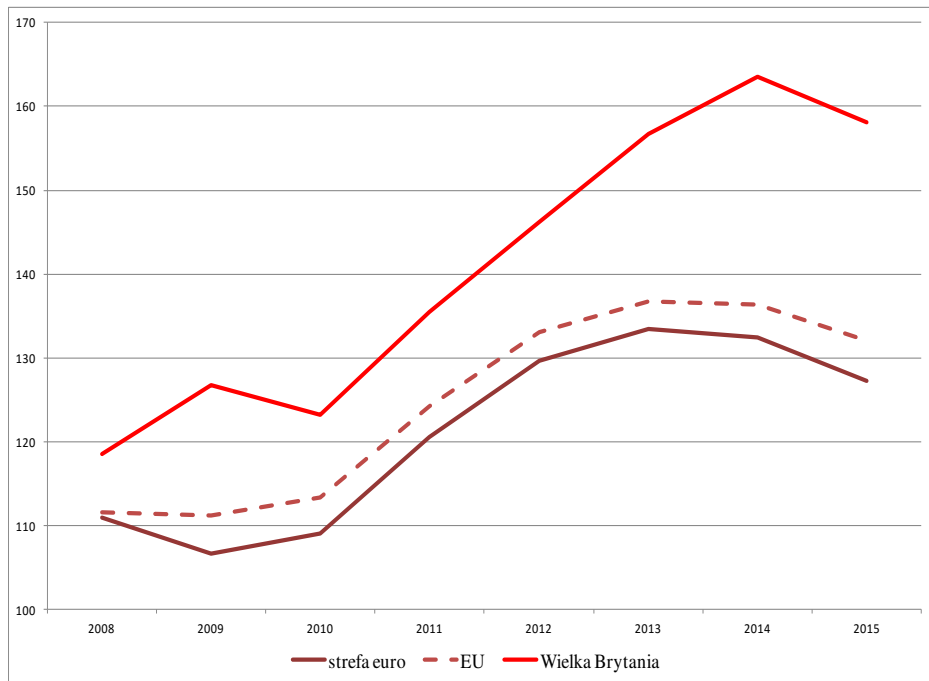

Źródło – IMF WEO

Za spadek inflacji po 2013 roku odpowiada głównie spadek cen energii...

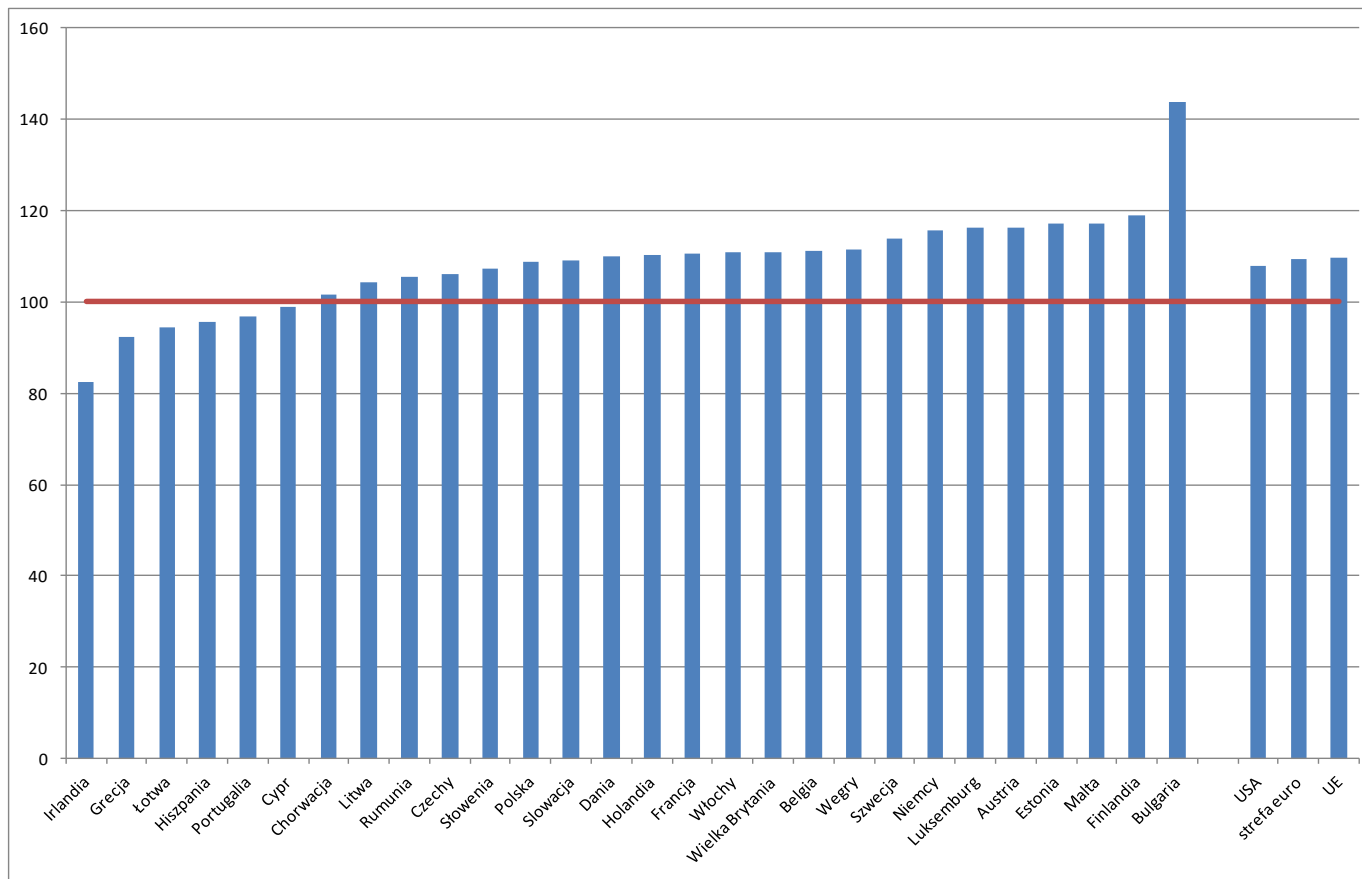
Wzrost cen energii w UE, strefie euro i Wielkiej Brytanii w latach 2008-2015 (2007=100)

Dynamika PKB w strefie euro (w %) i wkład prywatnej konsumpcji do tej dynamiki (w pkt proc.) w latach 2001-2015

...oraz poprawa kosztowej konkurencyjności krajów peryferyjnych...

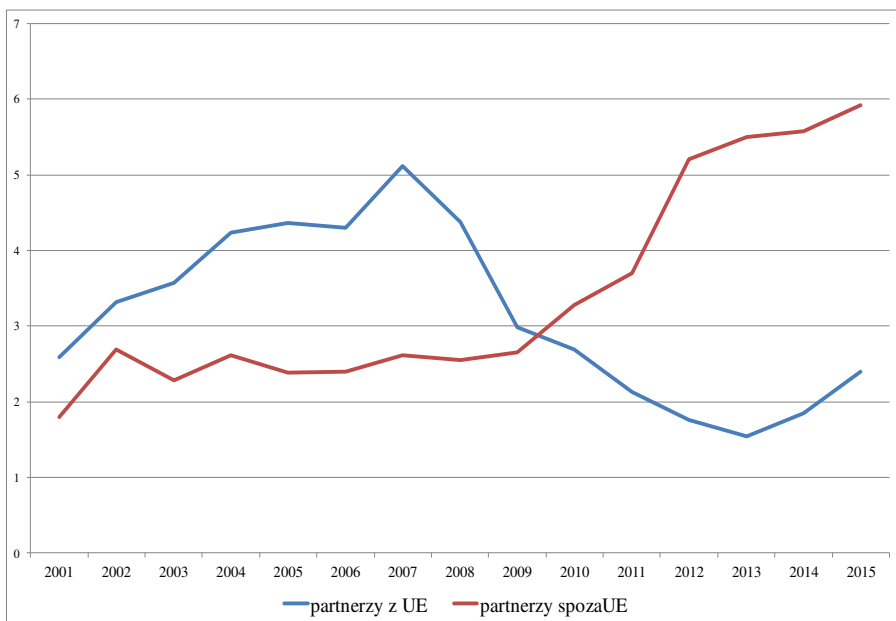
Dynamika jednostkowych kosztów pracy w krajach UE i Stanach Zjednoczonych w latach 2008-2015 (2008=100)

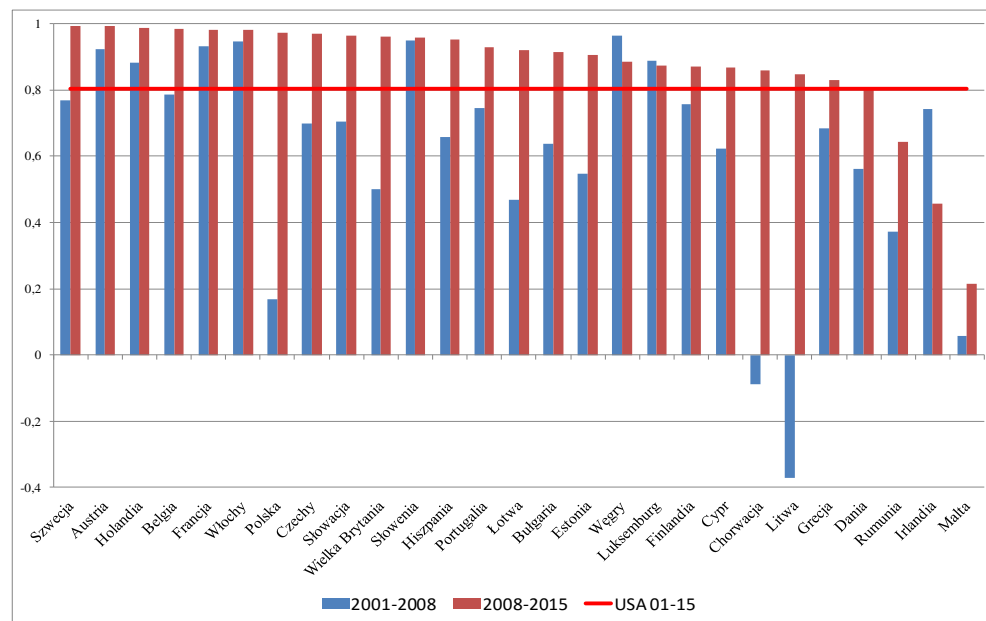
Źródło – AMECO

...bez erozji konkurencyjności Niemiec wobec gospodarek spoza strefy euro

Saldo handlowe Niemiec z krajami UE i spoza UE w latach 2001-2015 (w % PKB)

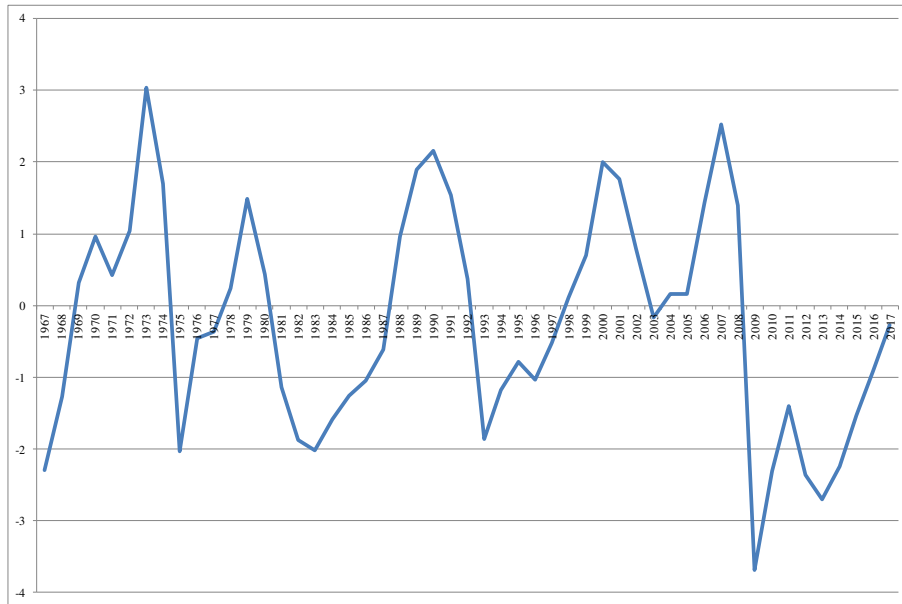

Korelacja między dynamiką eksportu dóbr (w cenach stałych) Niemiec oraz innych krajów UE w latach 2001-2008 i 2008-2015

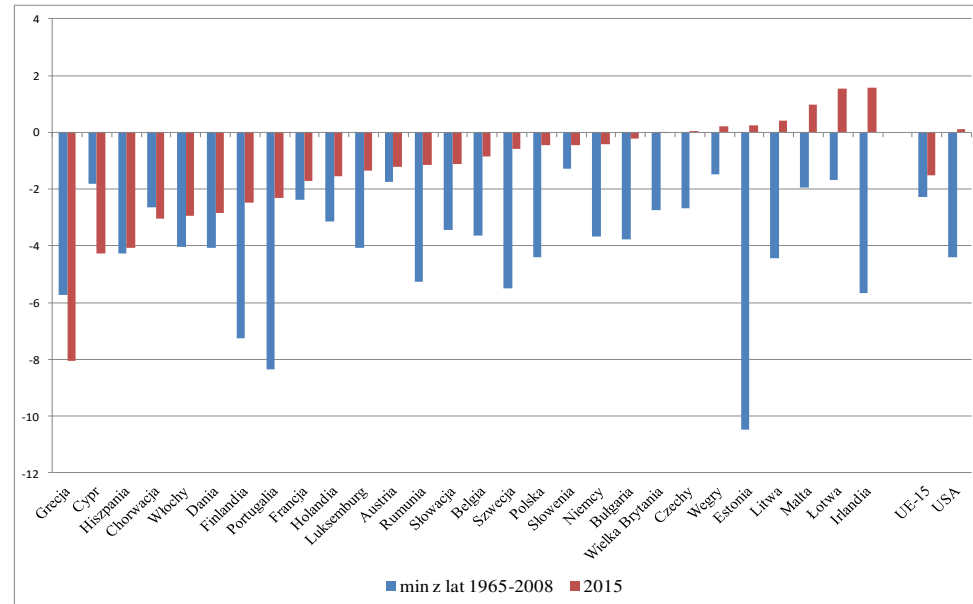

Wzrost w Europie jest słaby bardziej z powodów podaźowych niż popytowych

Luka popytowa w UE 15 w latach 1967-2017 (w % PKB potencjalnego)

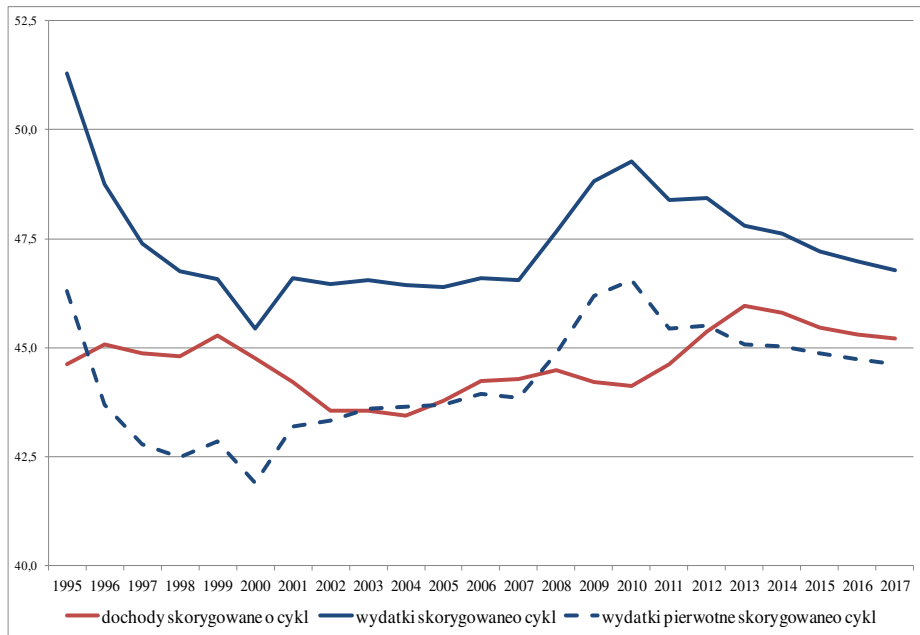

Luka popytowa w krajach UE i Stanach Zjednoczonych w 2015 roku na tle jej najbardziej ujemnej wartości w latach 1965-2008 (w % PKB potencjalnego)

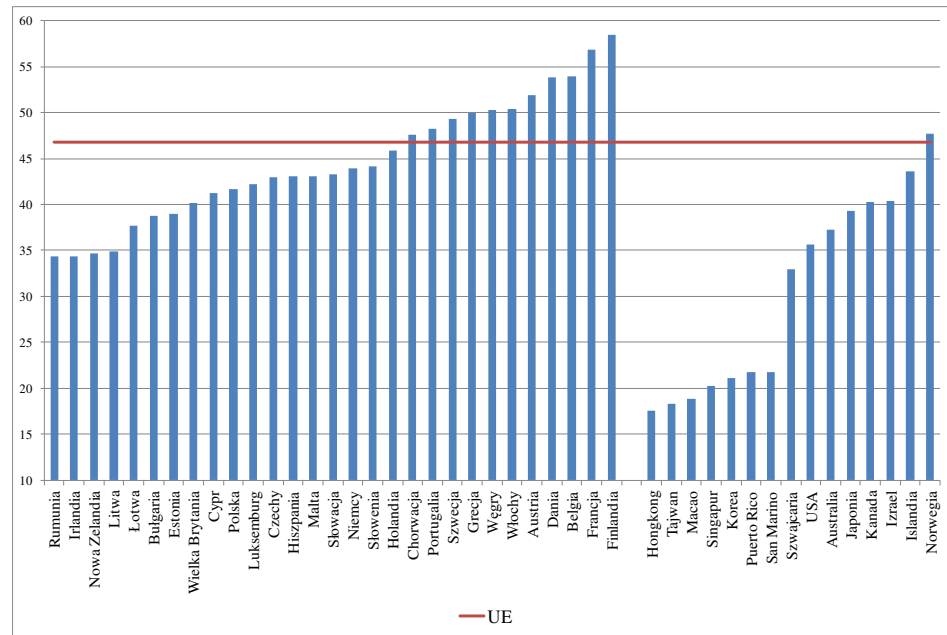

Następstwem stymulacji fiskalnej i oparcia późniejszego dostosowania fiskalnego głównie na podwyżkach podatków był dalszy wzrost wydatków publicznych innych niż koszty obsługi długu

Dochody i wydatki (wydatki pierwotne) skorygowane o skutki zmiany koniunktury w krajach UE-15 w latach 2001-2017 (w % PKB)

Wydatki publiczne w krajach UE w 2015 roku na tle wydatków publicznych w krajach wysoko rozwiniętych spoza UE (w % PKB)

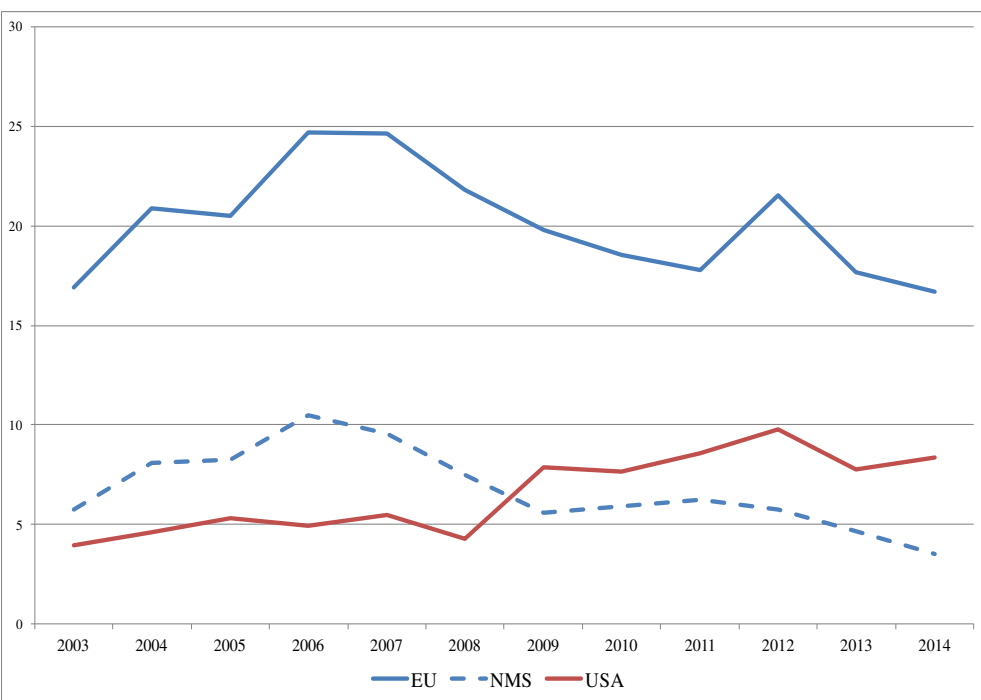

Źródło – AMECO

Źródło – IMF WEO

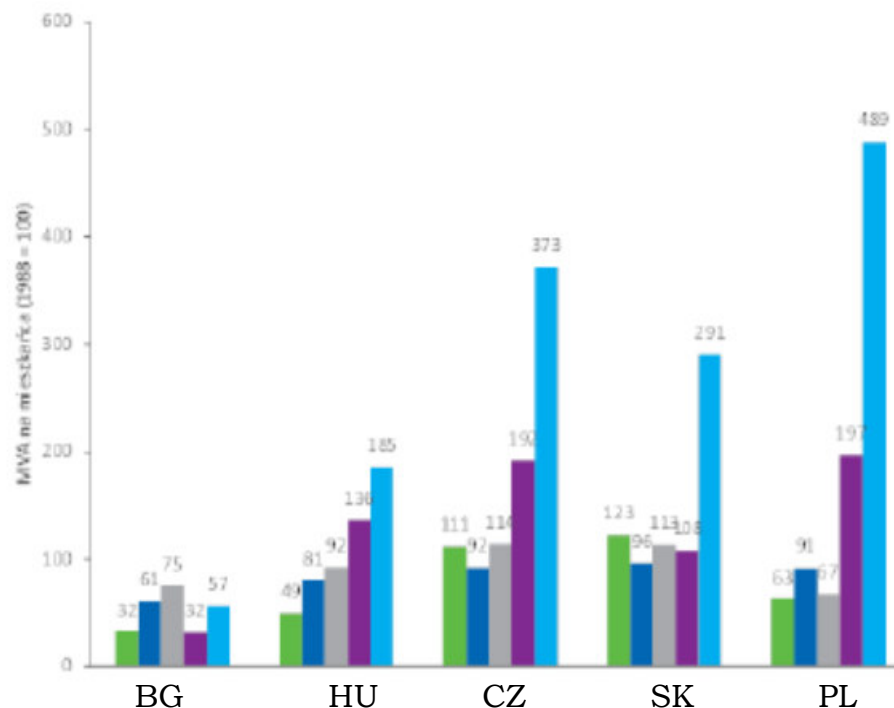
Mechanizmy hamujące restrukturyzację w krajach starej UE mogły jednocześnie przyczyniać się do spowolnienia konwergencji w nowych krajach członkowskich

Wartość ogłoszonych projektów typu greenfield w Unii Europejskiej, w tym w nowych krajach członkowskich, oraz w Stanach Zjednoczonych w latach 2003-2014 (udział w łącznej wartości dla świata)

Źródło: UNCTAD

Wartość dodana w przetwórstwie na mieszkańca w Polsce i wybranych krajach posocjalistycznych (1988=100)

Źródło: Bukowski (2015)

Wzorujemy się na analizie podjętej przez Łaszka (2016), wprowadzając do niej trzy modyfikacje:

- inne zmienne objaśniane, bazujące na produkcie potencjalnym, a nie PKB,
- dłuższy wymiar czasowy próby, sięgający do 2015 roku, oraz
- szerszy zestaw zmiennych objaśniających, który pokrywa całość polityki makroekonomicznej po kryzysie.

Analizowane modele przyjmują postać:

$$\text{produkt potencjalny}_{2013} = \alpha_1 + \alpha_2 * \text{nierównowagi}_{2007} + \alpha_3 * X$$

$$\text{Zmiana tempa wzrostu prod. potencjalnego} = \alpha_1 + \alpha_2 * \text{nierównowagi}_{2007} + \alpha_3 * X$$

Rzut oka na wybrane wyniki

Tabela 1. Luka między bieżącymi szacunkami produktu potencjalnego w 2013 roku a przedkryzysowymi prognozami

stała	-12.4 ***	-10.9 ***	-9.4 ***	11.9 ***	12.8 ***	-14.9 ***	3.8
nierównowagi 2007	1.9 **	2 **	2.1 **	0.8	1.3 **	1.2	2.04 *
zmiana wydatków publicznych 2007-2009		-0.9					
nadzwyczajna zmiana wydatków publicznych			-2.5 **				
wsparcie płynnościowe 2009-2012				-0.7 ***			
nadzwyczajne wsparcie płynnościowe 2009-2012					-1.5 ***		
PMR 2008							-11 ***
R²	0.18	0.24	0.36	0.42	0.58	0.34	0.39

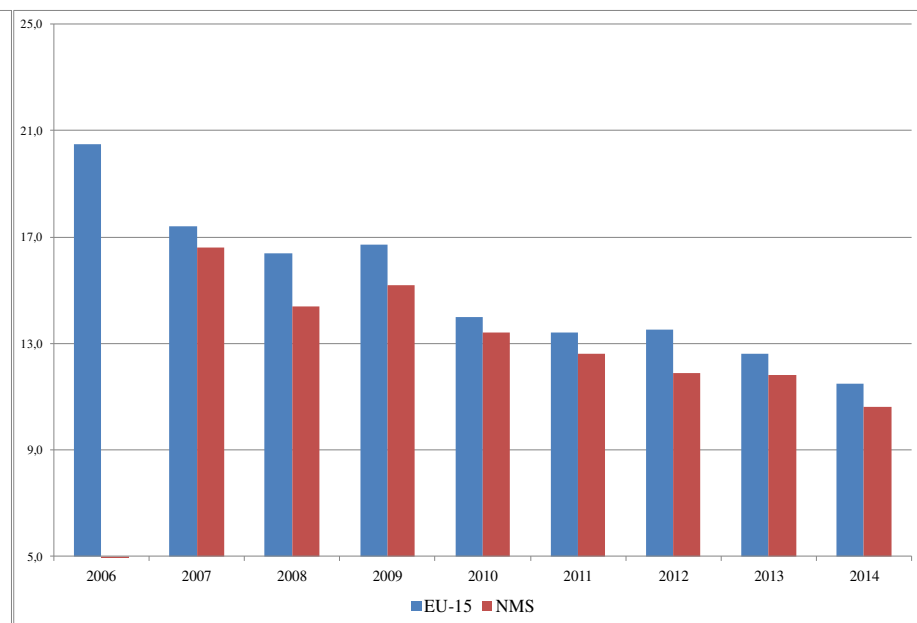
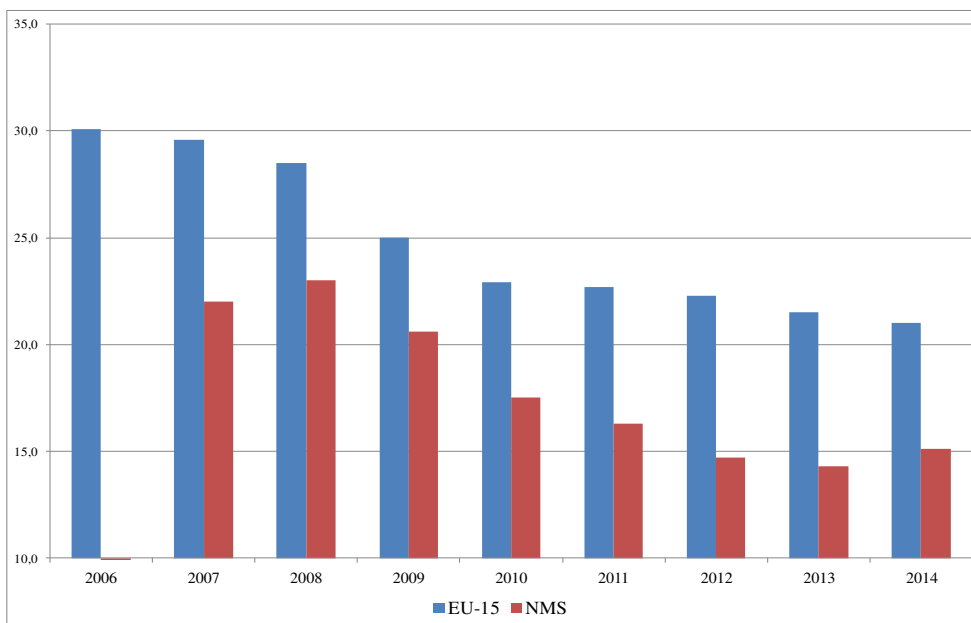
Tabela 2. Zmiana tempa wzrostu produktu potencjalnego (średnia 2011-2015 minus średnia 2001-2005)

Stała	-2.1 ***	-1.9 ***	-1.4 ***	-1.9 ***	-2.1 ***	-2.4 ***	-0.2
nierównowagi 2007	0.9 ***	1 ***	1 ***	0.7 ***	0.8 ***	0.9 ***	0.9 ***
zmiana wydatków publicznych 2007-2009		-0.11					
nadzwyczajna zmiana wydatków publicznych			-0.53 **				
wsparcie płynnościowe 2009-2012				-0.1 **			
nadzwyczajne wsparcie płynnościowe 2009-2012					-0.2 ***		
PMR 2008							-1.3 ***
R²	0.51	0.53	0.63	0.65	0.65	0.54	0.59

Wewnątrz krajów UE zmniejsza się mobilność między biednymi a bogatymi

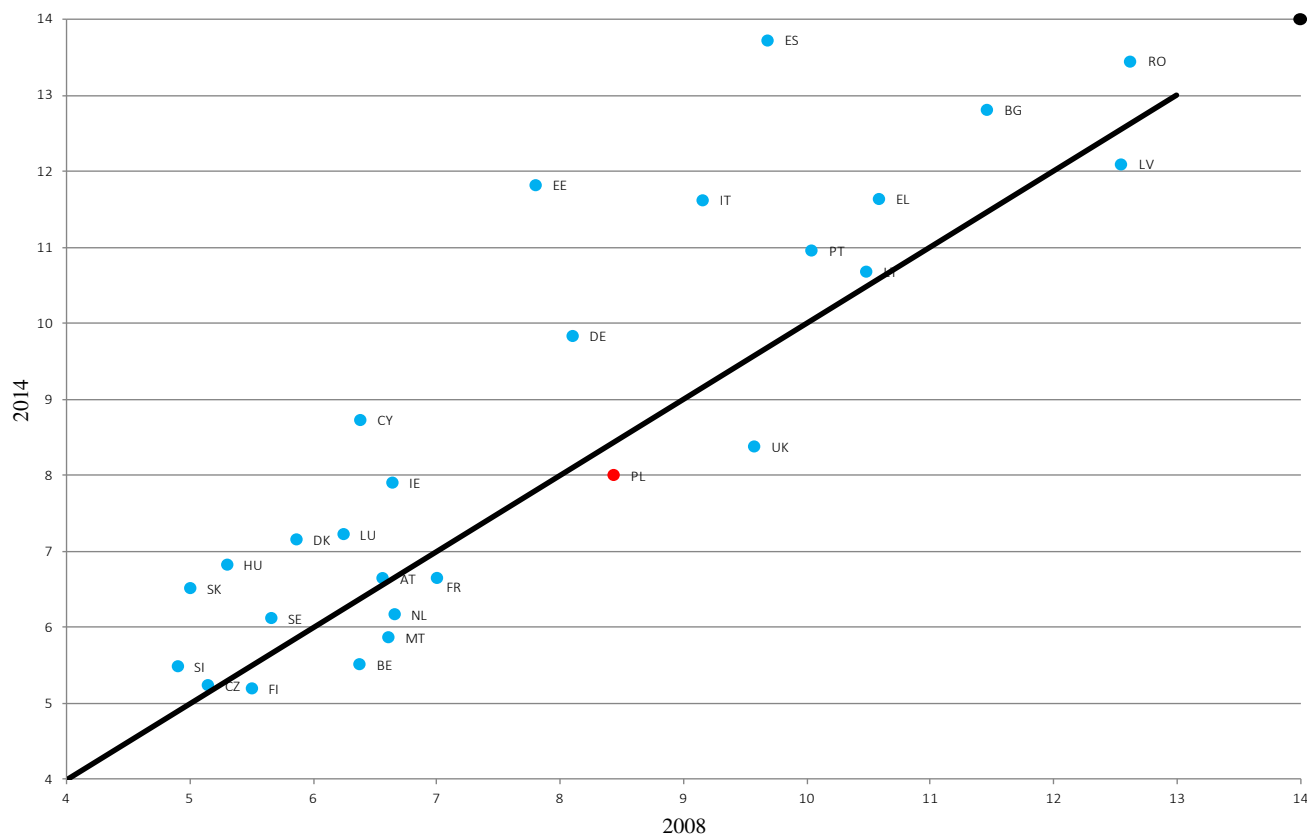
Odsetek gospodarstw domowych z 1 decyla w rozkładzie dochodu, który w ciągu roku przesunął się o dwa decyle w górę (w %)

Odsetek gospodarstw domowych z 10 decyla w rozkładzie dochodu, który w ciągu roku przesunął się o dwa decyle w dół (w %)

Spadkowi tej mobilności towarzyszy wzrost nierówności

Relacja wyrównanego dochodu rozporządzalnego w 10 i 1 decylu gospodarstw domowych w krajach Unii Europejskiej w 2008 i 2014 roku

Źródło – Eurostat

Podsumowanie

- Słabość wzrostu gospodarczego w UE wynika bardziej z powodów podaźowych niż popytowych
- Stratę w produkcji potencjalnym po kryzysie zwiększały:
 - nierównowagi sprzed kryzysu,
 - stymulacja fiskalna z lat 2007-2009,
 - nadzwyczajne wsparcie płynnościowe dla banków oraz sztywność rynku dóbr w momencie wybuchu kryzysu
- Problemy ze wzrostem mogą się pogłębić i utrwalić, jeżeli nadal będzie rosło poparcie społeczne dla partii antyrynkowych
- Partiom antyrynkowym sprzyja dywergencja w krajach „starej” Unii i spowolnienie konwergencji w nowych krajach członkowskich, jak również tendencje dotyczące nierówności, w tym zwłaszcza zmniejszenie przepływów gospodarstw domowych między grupami dochodowymi